

Poznáváme svět rostlin, abychom mohli pomáhat lidem

Ústav experimentální botaniky Akademie věd ČR (ÚEB) byl založen roku 1962. Tvoří ho dvanáct laboratorí v Praze, dvě laboratoře v Olomouci a šlechtitelská stanice ve Střížovicích u Turnova.

Hlavním posláním ústavu je výzkum v oboru rostlinné biologie. S nadsázkou řečeno nás zajímá, „jak rostliny fungují“ – tedy jaké fyziologické, molekulárněbiologické či biochemické děje se odehrávají v jejich orgánech a buňkách.

Spolupracujeme s dalšími výzkumnými ústavu, vysokými školami, státní a veřejnou správou i soukromými firmami. A nejde jen o domácí partnery – většina publikací našich badatelů vzniká ve spolupráci se zahraničními kolegy.

Věnujeme se hlavně základnímu výzkumu, jenž rozšiřuje lidské poznání. Některé naše projekty jsou však těsně spojeny s prak-

První ředitel ústavu profesor Ctibor Blatný (vlevo) a legenda české rostlinné biologie profesor Bohumil Němec na snímku z roku 1963.

tickými aplikacemi. O několika se podrobněji zmiňujeme na této dvoustraně. Z dalších jmenujeme třeba vývoj metod pro čištění půdy a vody pomocí rostlin nebo výzkum patogenů zemědělských plodin.

Odolné jabloně pro celý svět

Součástí ústavu je Stanice šlechtění jabloň na rezistenci k chorobám, která vytváří odrůdy odolné vůči strupovitosti a padlí jabloňovému – dvěma nejzávažnějším houbovým onemocněním jabloň. Od 90. let se naše odrůdy úspěšně prosazují ve světě. Jsou vhodné pro ekologické ovocnářství a dnes se pěstují v Evropě, USA, Jižní Africe i na Novém Zélandu. V poslední době jejich každoroční prodeje překračují milion stromků. Během let 2016 a 2017 prošla stanice rozsáhlou modernizací, která našim šlechtitelům pomůže udržet se ve světové špičce.

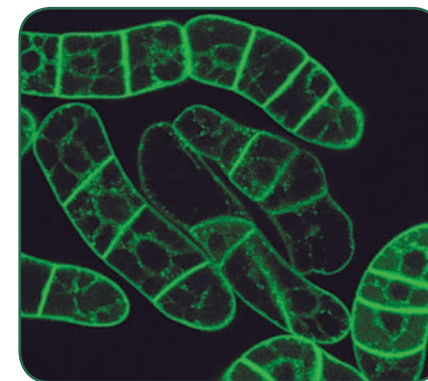

Lepší plodiny díky „čtení“ DNA

Kompletní dědičná informace určitého organismu se nazývá genom. Jeho znalost umožňuje identifikovat geny, které lze využít například při šlechtění. Naše Centrum strukturální a funkční genomiky rostlin proto podrobně studuje genomy zemědělských plodin i dalších rostlinných druhů. Vědci z centra jsou průkopníky nových metod pro

analýzu složitých genomů. Účastní se mnoha mezinárodních projektů, například „čtení“ DNA ječmene a pšenice. Spolupracují také na šlechtění pícninářských trav nebo chrání genové bohatství banánovníků. Centrum je součástí Centra regionu Haná pro biotechnologický a zemědělský výzkum.

Hormony v životě rostliny

Látky obdobné živočišným hormonům nacházíme také v rostlinné říši. Laboratoř hormonálních regulací u rostlin se může pochlubit dlouhou tradicí jejich výzkumu. Vědci zde studují tvorbu, metabolismus i transport rostlinných hormonů. Zkoumají také jejich role v růstu a vývoji nebo v reakcích na stres. Podíleli se na objevu proteinů, které přenášejí klíčový rostlinný hormon auxin ven z buněk, čímž zásadně ovlivňují jeho tok rostlinou. Na tomto tématu laboratoř nadále úspěšně pracuje.

Od rostlinných hormonů k léčivům

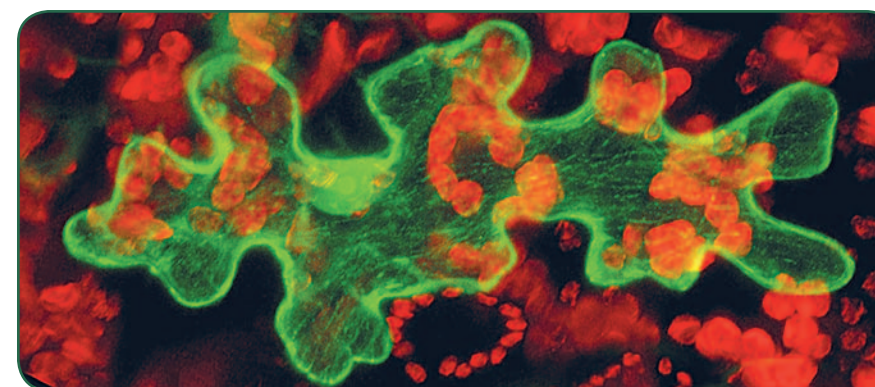
Laboratoř růstových regulátorů je společným pracovištěm našeho ústavu a Univerzity Palackého v Olomouci. I tento tým navazuje na tradici studia rostlinných hormonů v ÚEB. Olomoučtí vědci se věnují širokému spektru témat. Objevili například nové hormony ze skupiny cytokininů a vyvinuli spolehlivé, vysoce citlivé metody pro stanovení řady hormonů. Zkoumají rovněž sloučeniny odvozené od cytokininů. Některé z nich mají zajímavé vlastnosti – stimuluje růst rostlin, zpomalují stárnutí kůže nebo brzdí dělení nádorových buněk.

Jak buňka „pozná“, kam má růst?

Laboratoř buněčné biologie se snaží porozumět procesům, jež řídí růst rostlinných buněk a určují jejich tvar. Protože buňky rostlin se nemohou pohybovat, musí být jejich dělení i růst správně orientovány v pro-

storu. Laboratoř zkoumá proteiny, vnitrobuněčné struktury a signální dráhy, které to pomáhají zajistit. Zajímavé je, že zúčastněné bílkoviny se velmi podobají obdobným proteinům z buněk živočichů a hub.

„Největší radost mám z mladých kolegů v laboratořích: jejich invence, znalosti, nadšení a pracovní nasazení mne každý den přesvědčují, že výzkum biologie rostlin má u nás skvělou budoucnost.“

RNDr. Martin Vágnér, CSc.
ředitel ÚEB AV ČR, v. v. i.

Výzkumný program Potraviny pro budoucnost

- součást projektu Akademie věd ČR nazvaného **Strategie AV21 – špičkový výzkum ve veřejném zájmu**
- sdružuje týmy ze 7 ústavů AV ČR a partnery z výzkumu i praxe
- hlavní cíl: pomoci zajistit dostatek kvalitních potravin v nedaleké budoucnosti
- koordinátorem programu je profesor Jaroslav Doležel, vedoucí Centra strukturální a funkční genomiky rostlin ÚEB

Mikroskopické pracoviště

- založeno 2015
- vybavení: dva konfokální laserové skenovací mikroskopy, konfokální mikroskop s rotujícím diskem, fluorescenční mikroskop, transmisní elektronový mikroskop
- umožňuje výzkum rostlin od orgánů po molekuly
- od 2016 zapojeno do národní výzkumné sítě pro biologické a medicínské zobrazování Czech-Biolmaging

Počet publikací
v impaktovaných časopisech
za rok 2016: 155

Licenční smlouvy
na množení odrůd jabloň
vyšlechtěných v ústavu: 110

Stromky prodané v roce 2016
na základě
těchto licencí: 1 300 000

Patenty za rok 2016: 6

Zaměstnanci: 252

Doktorští studenti: 67

Diplomanti: 56

KONTAKTY:

Ústav experimentální
botaniky AV ČR, v. v. i.

Rozvojová 263
165 02 Praha 6 – Lysolaje

tel.: +420 225 106 455, 225 106 473

e-mail: ueb@ueb.cas.cz